

Holmestrand
kommune

Et skolebibliotek som lever

Skolebibliotekplan for Holmestrandsskolen

Vedtatt av kommunestyret i Holmestrand 11.09.24

Innhold

Forord.....	3
Innledning.....	4
Visjon og mål for skolebibliotekene i Holmestrandsskolen	5
Forankring i lov og forskrift	6
Skolebibliotekene i Holmestrandsskolen	6
Status- og utfordringsbilde	6
Faktakunnskap og funn i undersøkelser blant rektorer og skolebibliotekarere	6
Ønsker om videreutvikling av skolebibliotekene	7
Standard for skolebibliotek	8
Skolebiblioteket som pedagogisk ressurs	8
Skolebibliotekets rolle for elevenes læring.....	8
Skolebibliotekets rammer	8
Skolebiblioteket i Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20).....	9
Ansvar og oppgaver.....	9
Rektors ansvar.....	9
Skolebibliotekarens ansvar	9
Lærerens ansvar.....	10
Skolebibliotekkoordinatorens ansvar	10
Elevmedvirkning og tilgjengelighet for elevene	11
Forslag til arbeidsoppgaver for bibliotekassistenter.....	11
Kilder	12
Aktuelle nettsteder:	13

Forord

Det er med stor glede og forventning vi presenterer Skolebiblioteksplanen, et dokument som ikke bare reflekterer vår nåværende forståelse av bibliotekets rolle, men også vår ambisjon om å forme fremtidens læringslandskap.

Denne planen er resultatet av et samarbeid mellom skolebibliotekarer, Holmestrandsbibliotekene og administrasjonen. Sammen har vi utforsket og identifisert nøkkelområder hvor vårt skolebibliotek kan utvide sin innflytelse og styrke sin posisjon som en sentral ressurs i utdanningsmiljøet.

Det er stor forskjell på skolebibliotekene i Holmestrandsskolen. Denne planen er laget med mål om å gi et så likeverdig skolebibliotektilbud som mulig uavhengig av hvilken skole elevene går på. Ved å lage standarder for skolebibliotekene og ev. opprette en funksjon som skolebibliotekkoordinator knyttet til folkebiblioteket, har vi tro på at vi kan få det til på en god måte.

Lesing er en viktig grunnleggende ferdighet. Regjeringen har ønsket å snu en negativ trend i vi har sett de siste årene. Resultater for norske elever i internasjonale kartlegginger av leseferdigheter som [PISA](#) og [PIRLS](#), viser en markant nedgang i elevenes leseprestasjoner.

Planen er laget av en gruppe bestående av Tommy Dåstøl (skolebibliotekar, Ekeberg skole), Hilde Valset (skolebibliotekar, Gjøklep ungdomsskole), Linda Renee Ness (skolebibliotekar, Botne skole), Cecilie Gran (bibliotekar, Holmestrand bibliotek), Stina Åmo (biblioteksjef, Holmestrand bibliotek) og Inger Rønning (rådgiver, skole)

Inga Marie K. Faleide

kommunalsjef Oppvekst

Innledning

Resultatene fra PISA-undersøkelsen i 2022, viste at norske elever presterte lavere i matematikk, lesing og naturfag i 2022 enn i 2018, og nedgangen er større i Norge enn i de fleste andre OECD-landene. [PISA](#) (Programme for International Student Assessment) måler 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag, og elevene svarer på spørsmål om holdninger til undervisningen og læringsmiljøet ved skolen.

Den internasjonale studien [PIRLS](#) (Progress in International Reading Literacy Study) kartlegger og sammenlikner leseferdighetene til elever rundt 10-års alder. Resultatene fra 2021 viste en markant nedgang i tiåringenes leseferdighet fra 2016. En av fem elever på 5. trinn har svake leseferdigheter, og norske tiåringer oppgir lavest leseglede av samtlige land i undersøkelsen.

Det er sikkert mange årsaker til nedgangen i leseferdigheter. Regjeringen har ønsket å snu den negative trenden gjennom en leselyststrategi som nå er ferdig. Strategien har fått tittelen [Sammen om lesing](#).

Lesing er definert som en grunnleggende ferdighet i læreplanverket (LK20). Grunnleggende ferdigheter er omtalt i overordnet del av læreplanverket i tillegg til at de er integrert i læreplaner i fag. Mer om lesing som grunnleggende ferdighet finner du her: [Rammeverk for grunnleggende ferdigheter](#)

Elever på 5. 8. og 9. trinn gjennomfører nasjonale prøver i grunnleggende ferdigheter, blant annet i lesing. Resultatene i lesing for elevene i Holmestrandsskolen varierer, men det arbeides godt og systematisk med leseopplæringen ved den enkelte skole. Som et ledd i skoleeiers strategi for å bedre elevenes leseferdigheter, utarbeides en språkplan som skal gjelde fra barnet starter i barnehagen til eleven går ut av grunnskolen.

Et godt samarbeid mellom Holmestrandsskolen og folkebiblioteket som beskrevet i denne skolebibliotekplanen, vil være viktig for å sikre at alle elever har god tilgang på bøker, litteraturformidlingen vil bli styrket og elevene vil få økt leselyst. Det er tenkt at stillingen som skolebibliotekkoordinator er lagt til folkebiblioteket.

Skjermbrukutvalget viser til metaanalyser og en systematisk kunnskapsoppsummering som konkluderer med at å lese på papir gir bedre leseforståelse av lengre og mer komplekse tekster, sammenliknet med å lese samme tekst på skjerm. Når det gjelder skjønnlitterære tekster, viser resultatene at det ikke er forskjell på leseforståelsen enten elevene leser på skjerm eller på papir. Mengdelesing på papir derimot, gir best trening i leseforståelse. [Konsekvenser av skjerm i skolen](#)

Visjon og mål for skolebibliotekene i Holmestrandsskolen

Gruppen som har utarbeidet planen, har laget visjon og mål for skolebibliotekene:

«Et skolebibliotek som lever»

Mål

Skolebiblioteket

skaper leseglede og leselyst

er en arena for læring og bidrar i skolens arbeid med tverrfaglige temaer

skaper gode lesere og bidra til elevenes språkutvikling

er synlig og har aktive brukere

For å nå disse målene, er det behov for en standard for skolebibliotekene i kommunen. Ut ifra standardene må det være ressurser som er øremerket skolebibliotekene for å få et likeverdig tilbud til våre elever.

Forankring i lov og forskrift

Skolebibliotek er hjemlet i den nye Opplæringslova [§ 15-5](#) gjeldende fra 01.08.24. I ny forskrift til Opplæringslova (opplæringsforskrifta) § 11-2 står det følgende:

Skolebiblioteket skal bidra til å utvikle språkferdighetene, leseferdighetene og evna til å tenke kritisk hos elevane, og til å jamne ut sosiale forskjellar.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane har tilgang til eit skolebibliotek eller eit anna bibliotek som er særskilt tilrettelagt for skolen. Biblioteket skal vere tilgjengeleg for elevane i skoletida, slik at biblioteket kan brukast aktivt i opplæringa på skolen.

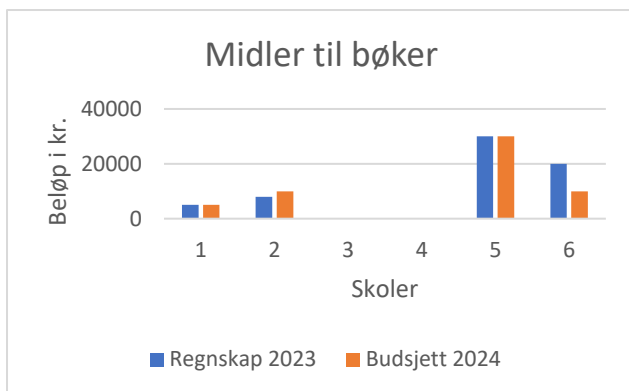
Skolebibliotekene i Holmestrandsskolen

Status- og utfordringsbilde

Våren 2024 ble det sendt ut en undersøkelse til skoler med skolebibliotek i Holmestrandsskolen. Rektorer og skolebibliotekarere svarte på undersøkelsen. Det kom inn svar fra sju rektorer og åtte skolebibliotekarere.

Faktakunnskap og funn i undersøkelser blant rektorer og skolebibliotekarere

- Sju av de ni kommunale grunnskolene i kommunen har eget skolebibliotek. Gjøklep ungdomsskole og Holmestrand videregående skole har felles skolebibliotek, mens Klokkejordet skole benytter folkebiblioteket i Sande sentrum.
- De fleste skolene gir tilbakemelding på at skolebibliotekene har gode lokaler.
- Det er lite midler til nyinnkjøp av bøker. Skolene oppgir at det er satt av fra 0 kr til 30 000 kr på budsjettet for 2024 til innkjøp av bøker. Skolene brukte omtrent det samme beløpet i 2023. Seks rektorer har svart på hvor mye de brukte til innkjøp av bøker i 2023 og hva de har satt av på budsjettet for 2024 (se graf på neste side).

- Skoler med eget skolebibliotek er tilgjengelig for klasser/elever hele skoledagen, men er bemannet kun 1-4 timer i uka. Gjøklep ungdomsskole har bemannet bibliotek i skoletida. Klokkerjordet skole benytter biblioteket i Sande sentrum. Biblioteket er åpent fra kl. 9.00 to dager i uka, fra kl. 11.00 to dager i uka og holder stengt onsdager.
- Få skolebibliotekarer har skolebibliotekutdanning.
- Skolene har forskjellige biblioteksystemer.

Ønsker om videreutvikling av skolebibliotekene

I undersøkelsen ble det spurt om ønsker for videreutvikling av skolebiblioteket ved skolen. De fleste av respondentene hadde konkrete ønsker for sin skole. Flere nevnte mer tid til skolebibliotekar som et sterkt ønske. Ved å få mer tid, kan skolebibliotekarene veilede elever, lage utstillinger og presentere bøker på en bedre måte.

Bedre utlånsløsning slik at elever kan søke etter bøker hjemmefra ble nevnt, i tillegg til ønske om mer midler til innkjøp av bøker. Viktigheten av å innrede slik at skolebiblioteket innbyr til lesing og rolige lesestunder kommer som innspill fra flere.

Standard for skolebibliotek

Det er et mål at elever i Holmestrandsskolen får et tilbud som er mest mulig likeverdig hvis skolen har eget skolebibliotek. Klokkerjordet skole bruker biblioteket i Sande, og har ikke eget skolebibliotek. Et likeverdig tilbud inkluderer blant annet felles skolebiblioteksystem der det er mulig. Gjøklep ungdomsskole har skolebibliotek sammen med Holmestrand videregående skole, og må dermed fortsette med Mikromarc som biblioteksystem. De andre skolene bør anskaffe BiblioFil som brukes av folkebiblioteket for å kunne få til et godt samarbeid.

Skolebiblioteket som pedagogisk ressurs

- Skolebiblioteket skal fungere som et læringscenter og være en integrert og varig del av skolens pedagogiske virksomhet
- Skolebiblioteket er tydeliggjort i skolens planer
- Skolen har gode rutiner for samarbeid mellom skolebibliotekar og lærere
- Skolebiblioteket fungerer som en trygg sosial møteplass for elevene

Skolebibliotekets rolle for elevenes læring

- Skolebiblioteket spiller en viktig rolle i arbeidet med å utvikle elevenes språk- og lesekompetanse
- Skolebiblioteket har en sentral rolle når det gjelder elevenes opplæring i informasjonkunnskap, kritisk tenkning og kildebruk
- Skolebiblioteket er en arena for litteraturformidling med et variert utvalg av oppdatert skjønn- og faglitteratur som stimulerer til lesing

Skolebibliotekets rammer

- Skolebiblioteket har et godt utvalg av litteratur på ulike språk tilpasset elevgruppen
- Skolebiblioteket bør være åpent og tilgjengelig for elevene hele skoletiden
- Skolebibliotekaren bør ha bibliotekfaglig og pedagogisk utdanning
- Skolebiblioteket er et innbydende rom og har en sentral plassering på skolen
- Rektor setter av et årlig bokbudsjett for skolebiblioteket. Her er lenke til bokpakker som det kan være aktuelle å bestille: [Bokpakker fra Biblioteksentralen](#)
- Det må sikres at skolebibliotekene får bokpakker distribuert til den enkelte skole.

Skolebiblioteket i Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20)

Skolebiblioteket som læringsarena er viktig for å oppnå målene i LK20. Læreplanen skal ruste elevene best mulig for fremtiden. LK20 legger til rette for at elevene skal utvikle seg gjennom å arbeide slik at de ser sammenhenger mellom fagene, utvikler evnen til å tenke kritisk og reflektere over det de lærer.

Kompetansemål som gjelder lesing, finnes blant annet i norskfaget.

Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa henvises det også til i [de tre tverrfaglige temaene](#).

Dybdelæring og elever som utforsker på tvers av fag og selv skal søke kilder, gjør skolebiblioteket til en sentral ressurs i læringsarbeidet

Ansvar og oppgaver

Rektors ansvar

- Sørger for bemanning, åpningstider og ressurser som gjør at skolebibliotekaren aktivt kan bidra til elevenes språk- og kunnskapsutvikling, i samarbeid med lærerne
- Sikrer at skolebibliotekaren har relevant kompetanse for oppdraget, og får mulighet til å delta i kompetanseutvikling (f.eks. kurs, samlinger og nettverk, IBBY [Norsk barnebokforum](#), Ungdomsbokgildet)
- Legger til rette for samarbeid mellom skolebibliotekar og lærere
- Sikrer at skolebiblioteket fungerer som en læringsarena, hvor digitale- og analoge læremidler har plass.
- Legger til rette for elevmedvirkning til drift og innhold
- Legger til rette for et godt samarbeid mellom skolebibliotekar og kommunens koordinator/folkebiblioteket, blant annet ved å spre informasjon om lesekampanjer og ved at skolebibliotekarer gis anledning til å være med på møter arrangert av koordinator for skolebibliotek.
- Fremmer bruk av folkebibliotek

Skolebibliotekarens ansvar

- Utvikler og følger opp skolebiblioteket i samarbeid med rektor, lærere og elever i samsvar med skolens målsetninger
- Utvikler sin kompetanse innenfor språk- og leseutvikling
- Utvikler sin kompetanse i medie- og informasjonskunnskap
- Har god kjennskap til LK20

- Deltar på kurs, samlinger og nettverk
- Bidrar i undervisning med kildekritikk og informasjonssøk.
- Veileder elever, lærere og andre aktuelle medarbeidere
- Er en samarbeidspartner for lærerne i tverrfaglige tema og prosjektarbeid
- Samarbeider med lærerne om lesestimulerende tiltak
- Samarbeider med lærerne om å finne rett bok til rett elev
- Holder seg oppdatert på ny barne- og ungdomslitteratur og egnet faglitteratur
- Skaffer tilgjengelig litteratur for fremmedspråklige
- Samarbeider med skolebibliotekkoordinator om innkjøp, samlingsutvikling og kassering
- Organiserer elevmedvirkning i drift av biblioteket
- Holder seg oppdatert på biblioteksystemet
- Holder seg informert om hva folkebiblioteket kan hjelpe med, bidrar til samarbeid med folkebiblioteket.
- Utlånsstatistikk for egen skole
- Kjenner til og anbefaler bruk av Tibi som låner ut lydbøker, e-bøker og bøker i punktskrift til elever som har behov for det.

Lærers ansvar

- Bruker skolebiblioteket/folkebiblioteket aktivt i det pedagogiske arbeidet
- Samarbeider med skolebibliotekar om bruken av skolebiblioteket i tråd med skolens planer
- Samarbeider med skolebibliotekar om - lesestimulerende tiltak - finne rett bok til rett elev - opplæringen av elevene i informasjonssøk og kildekritikk
- Bruker skolebiblioteket/folkebiblioteket som en lesestimulerende arena, et læringscenter og et «annerledes» rom for elevene
- Gjør seg kjent med tilbudene som finnes og utvikles ved Folkebiblioteket

Skolebibliotekkoordinatorens ansvar

- Legger til rette for et godt samarbeid med skolebibliotekarene
- Støtte med opprydding/kassering og samlingsutvikling
- Informere skolene om hva folkebiblioteket kan brukes til og oppgaver de kan hjelpe skolen med.
- Veilede skolen i utforming av skolebibliotekrommet
- Opprette og administrere fagforum for skolebibliotekarene
- Tilrettelegge for og bidra med kompetanseheving i skolebibliotekutvikling
- Støtte opp om lesestimulerings tiltak og bidra med litteraturformidling til ansatte og foresatte
- Tilby klassebesøk og formidling på folkebiblioteket
- Være med på foreldremøter/FAU-møter

- Samarbeide om DKS arrangement
- Organisere innkjøp og fordele KF bøker til skolene
- Registrering, katalogisering og klargjøring av materiell til skolene. Vurdere å bruke "Fiks Ferdig" for skolene.
- Levere klargjort materiell med tilbud om formidling, fysisk eller digitalt
- Drift av teknisk utstyr til katalog og utlånsmaskin i skolebiblioteket
- Gi opplæring i katalogsystem
- Tilgjengeliggjøring og administrering av elektroniske ressurser
- Depot av fremmedspråklige bøker som fremmer flerspråklige elevers behov for tilpasset litteratur, også på morsmålet
- Årlig statistikk for skolebibliotekene

Elevmedvirkning og tilgjengelighet for elevene

Det er ønskelig at skolebiblioteket er tilgjengelig for elevene i skoletida og på SFO. Klokkerjordet skole har ikke skolebibliotek, men bruker folkebiblioteket i sentrum. Det betyr at biblioteket ikke er så lett tilgjengelig som ved de andre skolene.

Forslag til arbeidsoppgaver for bibliotekassistenter

- Innlevering
- Hylleplassering
- Rydding
- Lage utstillinger
- Lage arrangement (Verdens bokdag, bokkafe m.m.)
- Formidle litteratur til yngre elever
- Lage digitale bokpresentasjoner
- Være med og velge hvilke bøker som skal kjøpes inn utover bokpakker.
- Få lese de nye bøkene først

Kilder

- Nasjonalt lesesenter. (2024) Tips til gode leseprosjekter i skolen

<https://www.uis.no/nb/lesesenteret/tips-til-gode-leseprosjekter-i-skolen>

- Skolebibliotekplan for Haugesund 2021-2025

https://www.skolebibliotek.no/wp-content/uploads/2021/11/Skolebibliotekplan_sidevis-2-1.pdf

- Kvalitetsutviklingsplan for skolebibliotekene i Osloskolen

https://www.skolebibliotek.no/wp-content/uploads/2020/09/Skolebibliotek_kvalitetsplan2020.pdf

- Tverrfaglige temaer i LK20

<https://www.udir.no/lk20/nor01-06/om-faget/tverrfaglige-temaer>

- Artikkel: Stor nedgang i 15-åringers ferdigheter i lesing, matematikk og naturfag

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/stor-nedgang-i-15-aringers-ferdigheter-i-lesing-matematikk-og-naturfag/id3016910/>

Aktuelle nettsteder:

[Barnebokinstituttet](#)

[Barnebokkritikk](#)

[Bokpakker fra biblioteksentralen](#)

[Foreningen!les](#)

[Grafill.no](#)

[iBbY](#)

[Kompetansebanken](#)

[Leser søker bok](#)

[Nasjonalbibliotekets prosjektmidler](#)

[NBF Barn og unge](#)

[Norsk forfattersentrum](#)

[Norsk barne- og ungdomsbokforfattere](#)

[Nynorskbok.no](#)

[Periskop](#)

[Sparebankstiftelsen - søknad om prosjektmidler](#)

[Tibi- biblioteket for tilrettelagt litteratur](#)

[Tilskudd til skolebibliotek og lesestimulering | udir.no](#)

Deler av planen er hentet fra «Skolebibliotekplan for Haugesund 2021-2025» og «Kvalitetsutviklingsplan for skolebibliotekene i Osloskolen». Det er innhentet tillatelse til å bruke planene fra Siri Vikse, Biblioteksjef i Haugesund og Cathrine Bergan, Fagansvarlig for skolebibliotek i Oslo.